

**Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет прокуратури та слідства (кримінальної юстиції)
Кафедра криміналістики, судових експертиз та поліграфології**

**Національний центр судових експертиз при
Міністерстві юстиції Республіки Молдова
Одеський науково-дослідний інститут судових
експертиз Міністерства юстиції України**

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

«ЕКСПЕРТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА НАЦІОНАЛЬНА ПРАКТИКА»

27 листопада 2025 року, місто Одеса

**EXPERT SUPPORT IN THE INVESTIGATION OF
ORGANIZED CRIME:
INTERNATIONAL EXPERIENCE AND NATIONAL
PRACTICE**

**Proceedings of the International Scientific and Practical
Conference**

27 November 2025

*Odesa
2025*

*Рекомендовано до друку рішенням кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології НУ«ОЮА» (протокол № 9 від 24 листопада 2025 року)
Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради ОНДІСЕ (протокол №9 від 1 грудня 2025 року)*

Експертне забезпечення розслідування організованої злочинності: міжнародний досвід та національна практика: збірник матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. м. Одеса, 27 листоп. 2025 р. / [орг. комітет: С. Ківалов, М. Аракелян, О. Катаррага, Д. Кішко, Д. Колодін, А. Колодіна, Л. Аркуша та ін.]; Нац. ун-т Одеськ. юрид. акад. кафедра криміналістики, суд. експертиз та поліграф.; Нац. центр суд. експерт. при Міністер. юстиц. Респуб. Молдова; Одеськ. Наук.-дослідн. ін-т суд. експер. Міністер. юстиції України. Одеса: НУ «ОЮА», 2025. 450 с.

У збірнику викладено матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Експертне забезпечення розслідування організованої злочинності: міжнародний досвід та національна практика», в якій взяло участь понад 100 науковців і практиків з України та інших держав Європи. Представлено актуальні дослідження обговорень таких наукових і практичних проблем, як: експертне забезпечення протидії окремим видам організованої злочинності; використання спеціальних знань та експертне забезпечення розслідування організованої злочинності в умовах збройного конфлікту; міжнародна співпраця у сфері експертного забезпечення протидії організованої злочинності: досвід та практика; інформаційне забезпечення правоохоронних органів у боротьбі з організованою злочинною діяльністю; інноваційні технології та сучасні методи розслідування у протидії організованій злочинності; кримінально-правові, кримінально-процесуальні та кримінологічні проблеми забезпечення протидії організованій злочинності.

Висловлюємо вдячність усім авторам за активну участь, якісний науковий матеріал та високий рівень академічної доброчесності.

Матеріали викладені в авторській редакції.

Відповідальність за зміст, наукову новизну, коректність цитування та достовірність фактичного матеріалу несуть автори.

© НУ «Одеська юридична академія», 2025
© Автори статей, 2025

*Recommended for publication by the decision of the Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology NU «OLA» (Pr. 9, November 24, 2025)
Recommended for publication by the decision of the Academic Council of ONDISE (Pr. 9, December 1, 2025)*

Expert Support in the Investigation of Organized Crime: International Experience and National Practice: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Odesa, 27 November 2025) / [Organizing Committee: S. Kivalov, M. Arakelyan, O. Cataraga, D. Kishko, D. Kolodin, A. Kolodina, L. Arkusha et al.]; National University «Odesa Law Academy», Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology; National Centre of Judicial Expertise of the Ministry of Justice of the Republic of Moldova; Odesa Scientific Research Institute of Forensic Examinations of the Ministry of Justice of Ukraine. Odesa:NU«OLA», 2025. 450 p.

The Proceedings contain papers presented at the International Scientific and Practical Conference «Expert Support in the Investigation of Organized Crime: International Experience and National Practice», which brought together over 100 scholars and practitioners from Ukraine and other European countries. The materials address urgent scientific and practical issues, such as expert support for combating specific types of organized crime; the use of specialized knowledge and expert support for investigating organized crime during armed conflict; international cooperation in forensic support for combating organized crime; information support for law enforcement in countering organized criminal activity; innovative technologies and modern investigative methods; and criminal law, criminal procedure, and criminological issues in ensuring effective counteraction to organized crime.

We express our sincere gratitude to all authors for their active participation, high-quality academic contributions, and strong adherence to academic integrity.

The materials are published in the authors' original versions.

Authors bear responsibility for the content, scientific novelty, accuracy of citations, and reliability of factual information.

© National University «Odesa Law Academy», 2025
© Authors of articles, 2025

Секція 6. КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ, КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНІ ТА КРИМІНОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ ПРОЯВАМ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ.....355

Каріна БУБЕН

КРИМІНАЛЬНО-ПРОВОА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА УЧАСТЬ У ПСЕВДОРЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ ЯК ФОРМАХ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ: НОВІ ВИКЛИКИ ДОКТРИНИ І ПРАКТИЦІ.....355

Владлена ВОЛОШИНА

МЕДІАЦІЯ ЯК ІННОВАЦІЙНА ПРОВОА ТЕХНОЛОГІЯ В СИСТЕМІ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ.....358

Ірина ГОРБАЧОВА

ПЕРЕВИЩЕННЯ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....362

Сергій КОНОВАЛЬЧУК

НОТАРІУСИ ЯК ОСОБИ, ЩО НАДАЮТЬ ПУБЛІЧНІ ПОСЛУГИ, ТА СУБ'ЄКТИ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.....366

Valeriu LUNGU

COMPETENȚA POLIȚIEI DE FRONTIERĂ A REPUBLICII MOLDOVA ÎN PREVENIREA ȘI CONTROLUL DEZORDINILOR ÎN MASĂ.....370

Boșcaneanu MARCEL

PERSPECTIVE ȘI PROVOCĂRI DE DREPT PENAL ÎN COMBATEREA CRIMINALITĂȚII DE MEDIU ÎN CONTEXT TRANSFRONTALIER.....382

Олексій ПАЛАМАРЧУК

ХАРАКТЕРИСТИКА ОРГАНІЗОВАНИХ ЗЛОЧИННИХ УГРУПОВАНЬ, ДІЯЛЬНІСТЬ ЯКИХ СПРЯМОВАНА НА ВЧИНЕННЯ КВАРТИРНИХ КРАДІЖОК.....392

Дмитро ПЕРСТИНЧИК

ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ЩО ПОЛЯГАЮТЬ У НЕЗАКОННИХ ДІЯХ ЩОДО ПІДАКЦИЗНИХ ТОВАРІВ.....396

Тарас ПОНУРКО

ОСОБЛИВОСТІ РАТИФІКАЦІЇ РИМСЬКОГО СТАТУТУ УКРАЇНОЮ.....401

Вадим ПОЖАР

ПРОБЛЕМАТИКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ПОТЕРПІЛОГО ПРИ ПРОВЕДЕННІ ЕКСПЕРТИЗИ У ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННІ.....405

Сергій РАДЕЦЬКИЙ

ОСОБЛИВОСТІ ВСТАНОВЛЕННЯ ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ У ПРОВАДЖЕННІ ПРО ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ЖУРНАЛІСТІВ.....409

Секція 6

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ, КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНІ ТА КРИМІНОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ ПРОЯВАМ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Бубен Каріна

доктор філософії у галузі права, доцент кафедри кримінального права

Національний університет «Одеська юридична академія»,

м. Одеса, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7174-0415>

novarro21k@gmail.com

КРИМІНАЛЬНО-ПРОВОА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА УЧАСТЬ У ПСЕВДОРЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ ЯК ФОРМАХ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ: НОВІ ВИКЛИКИ ДОКТРИНИ І ПРАКТИЦІ

У роботі розкрито проблему використання псевдорелігійних структур для вчинення організованої злочинної діяльності. Визначено особливості функціонування таких формувань, специфіку їх правової кваліфікації та труднощі доказування. Проаналізовано сучасні тенденції до синкретизму релігійного екстремізму, фінансових афер і психоманіпулятивного контролю над особою в рамках злочинних об'єднань. Зроблено спробу окреслити підходи до правової оцінки таких об'єднань, що маскують свою злочинну діяльність під духовні практики.

Ключові слова: організована злочинність, псевдорелігійна організація, кримінальне право, релігійна доктрина, злочинна група.

Buben Karina

Doctor of Philosophy in Law,

Associate Professor of the Department of Criminal Law,

National University «Odesa Law Academy», Odesa, Ukraine

CRIMINAL-LEGAL VIOLATION FOR PARTICIPATION IN PSEUDO- RELIGIONAL ORGANIZATIONS AS FORMS OF ORGANIZED EVILITY: NEW WICKLES OF DOCTRINES AND PRACTICES

The paper addresses the phenomenon of pseudo-religious organizations as forms of organized crime. It explores their specific structure, manipulation techniques, and legal qualification challenges. The research proposes new legal strategies to address

their criminal nature, especially in cases of spiritual abuse, financial fraud, and collective coercive control.

Keywords: organized crime, pseudo-religious organization, criminal law, spiritual doctrine, criminal group.

Починаючи з 1990-х років, в Україні та інших пострадянських країнах спостерігається зростання кількості структур, що маскуються під духовні або релігійні об'єднання, хоча насправді їх діяльність має виразні риси організованої злочинності. Йдеться про так звані «псевдорелігійні угруповання», що поєднують риси культу, фінансової піраміди, злочинного синдикату та психоманіпулятивної секти [1, с. 12].

Класичне кримінальне право не передбачало окремої відповідальності за участь у таких структурах, тому що довести злочинний умисел у межах «духовної практики» було вкрай складно. Проте в останні десятиліття стало очевидно, що саме ці структури найчастіше використовуються для легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, експлуатації вразливих груп населення та вчинення колективних злочинів (зокрема, сексуального насильства, трудового рабства, шахрайства) [2, с. 44].

Особливість псевдорелігійних злочинних об'єднань полягає в тому, що вони використовують концепт «святої мети», щоб виправдати будь-яку протиправну дію. Вони функціонують на основі жорсткої внутрішньої дисципліни, замкнутості від зовнішнього світу, наявності лідера із сакралізованим авторитетом, який поєднує у собі риси ідеолога, управлінця та абсолютного контролера.

До складу таких структур часто входять юристи, психологи, медики, що дозволяє створити ілюзію легітимності. Вони проводять масові зібрання, семінари, медитативні сесії, що створює прикриття для фінансових та інших злочинів [3, с. 71]. Проте члени таких угруповань зазнають систематичної психологічної обробки, що виключає добровільність їх участі та ускладнює процес доведення наявності умислу на вчинення злочину.

У зв'язку з цим автор пропонує розширити тлумачення ознак організованої злочинної групи, зокрема включити в них критерії: (1) використання духовного авторитету як інструменту підпорядкування, (2) наявність «ритуалізованої» ідеології для виправдання злочинної діяльності, (3) систематичне формування у членів групи викривленого сприйняття законності [4, с. 109].

Варто наголосити, що правова кваліфікація дій таких угруповань має включати не лише ст. 255 КК України (створення злочинної організації), але й норми, що передбачають відповідальність за втручання у волевиявлення особи, втягнення у злочинну діяльність, шахрайство, катування та примусове утримання [5, с. 27].

У практиці європейських країн вже існує позитивний досвід переслідування подібних організацій – наприклад, у Франції та Бельгії псевдорелігійні культи, що здійснювали примусове утримання людей у комуні, були прирівняні до

організованої злочинності на підставі наявності замкнутої структури, контролю над фінансами та доказів системного насильства.

Українське законодавство також повинно еволюціонувати в цьому напрямку. Необхідне створення окремої правової категорії – «псевдорелігійне злочинне угруповання» – із законодавчо закріпленими ознаками. Такий підхід дозволить уникнути плутанини між справжніми духовними спільнотами та злочинними структурами, що використовують релігійну риторику як маску.

Окремої уваги потребує і процес доказування. На відміну від класичних злочинних груп, які залишають матеріальні сліди, псевдорелігійні угруповання працюють через ідеї, переконання та психологічний вплив. Тому в таких справах доцільно залучати фахівців з релігієзнавства, судових психологів, лінгвістів для аналізу змісту проповідей, записів семінарів, особистих щоденників тощо.

У підсумку, необхідно зазначити, що лише міждисциплінарний підхід – поєднання кримінального права, психології, соціології релігії та судової експертизи – дозволить адекватно виявляти та притягувати до відповідальності осіб, що прикриваючись релігією, створюють злочинні структури нового типу.

Перелік використаних джерел:

1. Данилюк Т.М. *Псевдорелігійні культи в Україні: соціально-правова загроза*. Київ: Алерта, 2023. 132 с.
2. Шляхтич В.О. *Організована злочинність: сучасні форми та моделі*. Харків: Юрайт, 2024. С. 43–49.
3. Бекетов С.М. *Межі релігійної свободи і кримінальна відповідальність*. Право і суспільство. 2023. №4. С. 69–76.
4. Dandurand Y. *Organized Crime and Religion*. *Criminal Law Review*. 2022. Vol. 58. P. 107–113.
5. Ігнатенко Л.О. *Секти як прикриття злочинних організацій*. Криміналістичні записки. 2024. №1. С. 24–30.